

Розділ 2

РЕГІОНАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

УДК 630*28

СУТНІСТЬ ТА СКЛАДОВІ МЕХАНІЗМУ РЕГІОНАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ І ПРОДУКТІВ ПОБІЧНОГО ЛІСОКОРИСТУВАННЯ

Кушнір Ю.Б.

Підвищення ефективності використання виробничо-ресурсного потенціалу побічного лісокористування Закарпатської області вимагає реалізації ряду організаційно-економічних заходів. Значна їх частина може бути реалізована лише за активної участі держави. У той же час ефективність державної політики регулювання сфери реалізації потенціалу побічного лісокористування значною мірою визначається заходами на регіональному та субрегіональному рівнях. Механізми макроекономічного регулювання доповнюються суто регіональними важелями впливу на ефективність використання потенціалу побічного лісокористування; звідси виникає проблема прикладного характеру, зв'язана з необхідністю розвитку регіональних механізмів, що доповнювали б заходи макроекономічного впливу.

На основі загальних методологічних засад ринкової економіки, праць науковців, присвячених сутності господарського і організаційно-економічного механізму, та аналізу ефективності використання ресурсів і продуктів побічного лісокористування, запропонована компонентна структура механізму регіонального регулювання ефективності використання ресурсів і продуктів побічного лісокористування.

Кількість бібліографічних посилань – 20; мова – українська.

Ключові слова: ресурси та продукти побічного лісокористування, організаційно-економічний механізм.

ВСТУП

Комплексний аналіз побічного лісокористування (ПЛК) у Закарпатській області вказує на низьку ефективність використання його виробничо-ресурсного потенціалу (ВРП). ПЛК в області характеризується експортом продуктів на фоні незначних обсягів їх переробки у регіоні, низьким рівнем впровадження у виробництво досягнень науки в галузі використання продуктів ПЛК.

Підвищення ефективності використання ВРП ПЛК вимагає ряду організаційно-економічних заходів. Значна їх частина може бути реалізована лише за активної участі держави. У той же час ефективність державної політики регулювання сфери реалізації потенціалу побічного лісокористування значною мірою визначається заходами на

регіональному та субрегіональному рівнях. Механізми макроекономічного регулювання доповнюються суто регіональними важелями впливу на ефективність використання потенціалу побічного лісокористування. Звідси виникає проблема прикладного характеру, зв'язана з необхідністю розвитку регіональних механізмів регулювання ефективності використання ресурсів та продуктів побічного лісокористування, що доповнювали б заходи макроекономічного впливу.

Хоча аспектам економічної оцінки та платного користування лісовими ресурсами приділена значна увага у працях таких науковців, як Антоненко І.Я. [1], Дяченко Б.І. [2], Петров А.П. [3], Тупиця Ю.Ю. [4], Сенько Є.І. [5], Телішевський Д.А. [6], Булгаков Н.К., Козьяков С.Н., Фесюк А.В. [7], Рябчук В.П. [8], Фурдичко О.І. [5, 9], Малик Л.О. [10], Муравйов Ю.В. [11] та ін., дослідженню сутності господарського та організаційно-економічного механізму присвячені праці І.І.Лукінова [12],

В.К.Черняка [13], М.І. Пітюлича та В.П.Мікловди [14], питання вдосконалення механізму регіонального регулювання ефективності використання ВРП ПЛК залишається недослідженим. Стаття присвячена сутності і структурі механізму територіального регулювання ефективності використання ВРП ПЛК, розробленого на основі аналізу ефективності використання ВРП ПЛК області.

Інформаційно-нормативною базою для аналізу ефективності використання ВРП ПЛК області послужили матеріали Закарпатського обласного управління лісового господарства, Головного управління економіки Закарпатської обласної державної адміністрації, державного управління екології та природних ресурсів в Закарпатській області, Закарпатського обласного управління статистики, Державного архіву Закарпатської області, Закарпатської обласної об'єднаної спілки, науково-дослідного інституту фітотерапії УжНУ, Закарпатського інституту АПВ УААН, держгоспу «Кук», монографічні та періодичні видання, матеріали наукових конференцій.

У процесі дослідження використано загальнонаукові методи індукції, дедукції, порівняльного аналізу, синтезу, класифікацій, групувань.

Метою даної статті є обґрунтування суті та визначення компонентів механізму регіонального регулювання ефективності використання ресурсів і продуктів побічного лісокористування.

Стаття складається з основної частини дослідження, яка викладена у двох розділах, і висновків. У першому розділі розкрита сутність механізму регулювання ефективності використання ресурсів і продуктів побічного лісокористування, вказані компоненти механізму екзогенного регулювання, у другому – компонентна структура механізму регіонального регулювання ефективності використання ресурсів і продуктів побічного лісокористування».

1 СУТНІСТЬ МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ І ПРОДУКТІВ ПОБІЧНОГО ЛІСОКОРИСТУВАННЯ ТА КОМПОНЕНТИ МЕХАНІЗМУ ЕКЗОГЕННОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Формування механізму, який функціонально забезпечує максимальну реалізацію ВРП ПЛК, слід здійснювати на загальних методологічних засадах ринкової системи; воно вимагає наукового аналізу його сутності, з'ясування компонентної структури та принципів функціонування.

Поняття *механізм* від грецького *machine* в економічній літературі визначається як сукупність процесів, прийомів, методів, підходів, за допомогою яких відбувається рух всієї системи і здійснюється досягнення певної мети. Таке трактування механізму дає загальну уяву про його змістове навантаження та елементоутворюючі складові.

В економічній теорії термін “механізм” використовується з метою наголосити на цілісності економічних, господарських систем, органічному взаємозв'язку всіх її елементоутворюючих складових. Залежно від рівня досліджуваних проблем використовується різне трактування господарського механізму як способу організації господарського об'єкта з притаманними йому формами і методами управління, економічними стимулами і правовими нормами. У такому визначенні наголошується головним чином на характеристиці організаційних форм і методів досягнення поставленої мети. Так, наприклад, І.І. Лукінов [12] визначає господарський механізм як сукупність органічно пов'язаних економічних методів, за допомогою яких здійснюються управлінські функції. У господарському механізмі проявляються, як правило, суттєві напрями виробничих відносин у складній ієрархії економічних інтересів. В.К.Черняк [13] вважає, і з цим можна погодитися, що ступінь досконалості господарського механізму визначається мірою його здатності стимулювати трудову активність, впливати на конкретних носіїв інтересів і суперечностей, забезпечувати персоніфікацію відносин власності. Звідси можна визначити сутність господарського механізму як способу реалізації відносин власності, розв'язання об'єктивно існуючих в економіці суперечностей. [9, с.212-214]

Господарський механізм – система основних форм, методів і важелів використання економічних законів, розв'язання суперечностей суспільного способу виробництва, реалізації власності, а також всебічного розвитку людини і узгодження її інтересів з інтересами колективу, класу, суспільства. [15, с.54]

Близьким до нашого розуміння організаційно-економічного механізму підвищення ефективності використання ВРП ПЛК є визначення соціально-економічного механізму управління трудовим потенціалом, зроблене у монографії М.І.Пітюлича та В.П.Мікловди, під яким автори розуміють «систему соціальних і економічних методів, заходів і організаційних форм, що охоплюють всю сукупність ознак трудового потенціалу, приведення в дію яких забезпечує його (потенціалу) ефективне використання». [14, с.153]

Компонентами розробленого нами механізму екзогенного регулювання ефективності використання ресурсів і продуктів ПЛК є: прийняття спеціальних нормативних актів, направлених на реалізацію ВРП ПЛК; ринкове регулювання цін на продукти ПЛК; активний вплив на стимулювання попиту на продукти та продукцію ПЛК; здійснення активного впливу на формування пропозиції; підтримка конкурентоспроможності продукції ПЛК. [17]

2 КОМПОНЕНТНА СТРУКТУРА МЕХАНІЗМУ РЕГІОНАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ І

ПРОДУКТІВ ПОБІЧНОГО ЛІСОКОРИСТУВАННЯ

Теоретичний аналіз механізму зовнішнього регулювання ефективності використання продуктів ПЛК, його компонентно-функціональна структура та сукупність застосовуваних економічних інструментів за своїм характером дії носять макроекономічне спрямування. Вище було відмічено його 5 ключових елементоутворюючих блоків, завдяки яким держава здійснює прямий і опосередкований вплив на процеси відтворення ресурсів ПЛК – формування, розподіл, перерозподіл та використання. Із цього стає очевидним, що державна система регулювання ефективності використання ресурсів і продуктів ПЛК повинна включати як традиційні важелі, так і суто ринкові інструменти регулювання ефективності використання ВРП ПЛК – ринково-інвестиційні форми стимулювання розвитку ПЛК, умови найму працівників тощо. Поряд з тим у структурі макроекономічних регуляторів ефективності використання продуктів ПЛК важлива роль належить законодавчій, податковій, фінансово-бюджетній, інвестиційній та кредитній політиці. Через них створюються правила гри для підприємницької діяльності, формується сприятливе економічне середовище для ефективності використання продуктів ПЛК, тобто закладаються підвалини державної політики регулювання сфери реалізації потенціалу ПЛК.

Її ефективність значною мірою визначається заходами на регіональному та субрегіональному рівнях. Йдеться про те, що механізми макроекономічного регулювання доповнюються суто регіональними важелями впливу на ефективність використання продуктів ПЛК, завдяки чому в процесі управління враховуються специфічні особливості, що склалися в кожній таксономічній одиниці в сфері ПЛК та посилюється відповідальність органів державного управління різних ієрархічних рівнів за стан справ у сфері реалізації потенціалу ПЛК. Таким чином, взаємодія механізмів зовнішнього регулювання з територіальними важелями впливу створює потужний ефект дії на об'єкт управління. Звідси виникає проблема прикладного характеру, зв'язана з необхідністю розвитку регіональних механізмів регулювання ефективності використання продуктів ПЛК, що доповнювали б заходи макроекономічного впливу. Така постановка проблеми не тільки не виключає, але й передбачає раціональний розподіл повноважень між центром і регіонами, який би базувався на усвідомленні необхідності реалізації інтересів держави і територій, зв'язаних з ефективним використанням продуктів ПЛК.

Компонентна структура механізму регіонального регулювання ефективності використання ВРП ПЛК включає 4 блоки.

Перший блок формують нормативно-правові акти, прийняття яких відноситься до компетенції органів місцевого самоврядування.

Законодавча база сьогодні недостатня. Тому слід погодитися з думкою академіка М.І.Долішнього про доцільність прийняття закону "Про основи регіональної політики в Україні", який би офіційно зафіксував принципи відносин між державою і регіонами в усіх сферах суспільного життя. Його субстанцію, на думку автора, повинна скласти подальша демократизація управління державою, децентралізація та перерозподіл повноважень між різними гілками влади по вертикалі і по горизонталі. [18, с.345] З цієї думкою не можна не погодитися, оскільки законодавчо правові засади регулювання територіального розвитку в нинішніх умовах є одним з найважливіших бар'єрів на шляху перетворення регіонів у реальні суб'єкти господарювання.

У контексті відзначеного розширення прав територій у сфері ПЛК зумовлює необхідність внесення змін в діюче законодавство. Їх вектор повинен бути спрямований на:

- зміну доктрини політики Державного комітету лісового господарства в напрямі формування концепції ефективного використання продуктів ПЛК;

- встановлення науково обґрунтованих лімітів використання ресурсів ПЛК;

- нормативно-правове забезпечення переходу до інтегрованої системи показників та інформаційної бази для аналізу ринків продуктів і продукції ПЛК;

- посилення правової відповідальності суб'єктів соціально-трудових відносин (держави, підприємців, найманих працівників, трудових об'єднань) за виконання взаємних домовленостей та угод.

Таким чином, прийняття відповідних правових актів розширює компетенцію органів місцевого самоврядування та їх відповідальність за стан використання потенціалу ПЛК, що перетворює їх в реальний суб'єкт управління на місцях. А регіональний механізм регулювання включає широкий спектр законодавчих, договірних, економіко-правових важелів впливу на ефективність використання ресурсів і продуктів ПЛК.

На цьому підґрунті формуються концептуальні підходи до системи регулювання регіонального ринку продуктів та продукції ПЛК, яка функціонально враховує:

- особливості локальних ринків продуктів та продукції ПЛК, що сформувалися в кожній таксономічній одиниці (структура виробничо-ресурсного потенціалу, історичні трудові традиції (лозоплетіння тощо), наявність власних джерел для інвестицій);

- сукупність активних важелів впливу на ефективність використання ресурсів і продуктів ПЛК (розширення виробництва товарів і послуг; створення робочих місць у приватному секторі, тобто сприяння самозайнятості населення);

- диференційований підхід залежно від еколого-економічних умов територіальної одиниці.

Ця компонента в системі регіональних механізмів регулювання набуває особливої актуальності. Аналіз ситуації на субрегіональних ринках показав, що сучасна парадигма регулювання ефективності використання продуктів ПЛК не може бути уніфікована стосовно всіх територіально-адміністративних утворень. Вона повинна передбачати різновидність застосовуваного інструментарію на об'єкт регулювання. Акцентування уваги на цьому зумовлено диференціацією в рівнях соціально-економічного розвитку в регіональному зрізі, яка трансформується на локальному рівні. Це означає, що інструменти регулювання ефективності використання ресурсів і продуктів ПЛК повинні враховувати існуючі відмінності в рівнях розвитку територіально-адміністративних одиниць, що покладає особливу відповідальність за стан ефективності використання продуктів ПЛК на органи місцевого самоврядування. Особливістю функціонування органів місцевої влади за останній час стала більша чіткість їх діяльності, включаючи і такий важливий елемент, як плановість. Підтвердженням сказаного є те, що сьогодні на всіх рівнях державного управління розробляються програми соціально-економічного розвитку територій, програми зайнятості населення, розвитку освіти, медичного обслуговування і т.д. Функціонально вони спрямовані на створення реальних умов для піднесення життєвого рівня населення, вирішення соціальних проблем на основі стабілізації економіки, підвищення ефективності роботи господарського комплексу шляхом структурних перетворень, задіяння наявних природних, матеріально-сировинних та

трудових ресурсів, екологічної та технічної безпеки. Особливістю розробки цільових комплексних програм є їх індикативний характер, в них місцевими органами влади робиться спроба окреслити пріоритетні сфери розвитку територіального господарства за рахунок задіяння факторів економічного зростання та врахування факторів лімітного характеру, які мають суттєвий вплив на соціально-економічні процеси сьогодні і визначатимуть ситуацію в перспективі. Відмічене є свідченням наближення методики розробки цільових комплексних програм до умов ринкової економіки. Разом з тим, з огляду на тенденцію стабілізації макроекономічних показників розвитку економіки України, виникає потреба в удосконаленні підходів до програм розвитку ПЛК, які розроблятимуться на місцях. Нові тенденції в розвитку економіки, зв'язані із реорганізацією лісогосподарського комплексу області, зростанням ВВП, доходів населення, поживленням інвестиційної діяльності в окремих секторах економіки, зумовлюють потребу в адекватній оцінці і аналізі тих змін, які трансформуються на ПЛК під впливом змін у лісогосподарському секторі та позитивних зрушень, що відбуваються на макроекономічному рівні. Така постановка проблеми ставить за мету з'ясувати кореляційні зв'язки, що генеруються новими умовами розвитку економіки на макрорівні і їх єдності із процесами на просторовому рівні управління.

Аналіз ситуації, що склалася у зв'язку з позитивною економічною кон'юнктурою, дозволяє виявити основні елементи нової парадигми ПЛК, що показано у табл.1.

Таблиця 1 Зміна парадигми використання ресурсів та продуктів побічного лісокористування

Макроекономічний рівень регулювання	Регіональний рівень регулювання
<i>1. Загальна характеристика парадигми ПЛК</i>	
- унітарна, що здійснюється на національному ринку продуктів та продукції ПЛК; - законодавче забезпечення.	- територіальна, що враховує просторову специфіку локальних ринків продуктів та продукції ПЛК; - нормативні акти, прийняття яких відноситься до компетенції місцевих органів влади, механізми соціального партнерства; - стимулювання розвитку підприємництва.
<i>2. Об'єкти регулювання</i>	
- ефективність використання ВРП ПЛК в країні	- ефективність використання ресурсів та продуктів ПЛК у регіонах.
<i>3. Мета регулювання</i>	
- приведення у відповідність економічних відносин у сфері ПЛК з якісними змінами в економіці; - підвищення ефективності використання потенціалу ПЛК; - ріст продуктивності суспільної праці; - стимулювання інвестицій у людський капітал; - формування ефективних механізмів соціального захисту найманих працівників; - оптимізація відповідності між якістю продуктів і продукції ПЛК та їх ціною.	- оптимізація попиту і пропозиції продуктів і продукції ПЛК; - спрямування економічної активності працездатного населення на підвищення ефективності використання продуктів ПЛК.
<i>4. Методи регулювання</i>	
- встановлення платежів за спеціальне використання місцевих лісових ресурсів;	- активне посередництво державних органів влади в системі соціального партнерства;

- регулювання рівня мінімальних закупівельних цін.	- збільшення інвестицій в інтелектуальний капітал, включаючи бюджетні асигнування; - надання кредитів для організації виробництва продукції ПЛК; - розвиток територіальної інфраструктури ринку продуктів та продукції ПЛК.
<i>5. Організація політики в сфері ПЛК</i>	
- національна програма розвитку ПЛК; - розробка програм підвищення конкурентоздатності продукції ПЛК.	- регіональні програми розвитку ПЛК; - розробка цільових комплексних програм підвищення професійно-кваліфікаційного рівня економічно активного населення у сфері ПЛК; - вдосконалення роботи місцевих органів влади; - використання колективно-договірних методів регулювання трудових відносин.
<i>6. Соціально-економічна політика держави по активізації розвитку ПЛК</i>	
- стимулювання залучення безробітних до заготівлі, переробки та реалізації продуктів та продукції ПЛК.	- сприяння тимчасово незайнятому населенню в пошуках відповідної роботи в сфері ПЛК.

Запропонована парадигма регулювання ефективності використання продуктів ПЛК враховує якісні зміни, що намітилися в економіці України. Зважаючи на цю обставину, абсолютно необхідним є пошук шляхів більш ефективного використання інтелектуального капіталу.

Адміністративні методи регулювання ефективності використання ВРП ПЛК з поглибленням економічних реформ себе вичерпали, що зумовлює гостру необхідність спрямування траєкторії управління ефективністю використання ВРП ПЛК в площину становлення системи договірних відносин між суб'єктами ПЛК. На її основі стає можливим гармонізувати економічні інтереси держави, підприємств та найманих працівників. Особлива відповідальність за ситуацію у сфері ефективності використання ресурсів і продуктів ПЛК покладається на органи місцевого управління.

На управлінському рівні доцільно відновити збір інформації щодо ефективності використання ресурсів і продуктів ПЛК (розв'язання проблеми зайнятості, нарощення виробництва та підвищення життєвого рівня за рахунок розвитку ПЛК, ефективність інвестицій порівняно з лісокористуванням), і на основі її аналізу розробляти заходи, направлені на раціональне використання ВРП ПЛК області. Інформація повинна бути доступною для підприємницьких структур, які виявляють інтерес до виробництва продукції ПЛК.

Наступним у структурі механізму територіального регулювання ефективності використання ВРП ПЛК є блок природоохоронної діяльності. Він включає наступні напрями.

1. Реалізація ряду заходів на обласному рівні, направлених на формування еколого-економічної культури населення:

- впровадження диференційованого підходу до лісовогосподарських і лісокультурних заходів, спрямованого на охорону і відтворення ресурсів і продуктів ПЛК;

- створення за участю закарпатських ЗМІ науково-популярних відеофільмів та радіопередач про ПЛК;

- випуск відповідної літератури (плакатів, буклетів, лекцій тощо);

- висвітлення різних аспектів ПЛК в місцевій пресі;

- написання наукових робіт, присвячених ПЛК, від рівня рефератів школярів до дисертацій.

2. Визначення експлуатаційних ресурсів та встановлення науково обґрунтованих нормативів використання ресурсів ПЛК в розрізі територій та господарств області. До цього напрямку діяльності доцільно залучити науковців та студентів біологічного факультету УжНУ.

3. Контроль за раціональним використанням експлуатаційних ресурсів ПЛК відповідними органами.

Третім є інфраструктурний блок (наукового, інформаційного, техніко-технологічного, фінансово-економічного забезпечення). Він передбачає:

1) дослідження властивостей продуктів ПЛК та можливостей їх застосування в медицині (за участю науковців медичного факультету УжНУ) та інших галузях народного господарства;

2) обґрунтування економічної ефективності (бізнес-плани) впровадження у виробництво наявних наукових розробок (за участі економістів області), виробництва сувенірів тощо;

3) розробка технологій виробництва продукції ПЛК (за участю науковців хімічного факультету УжНУ);

4) дослідження можливостей (в т.ч. в територіальному розрізі) та економічної ефективності плантаційного вирощування лікарських рослин, ягід і плодів, лози, розведення мисливських тварин, культивування грибів, розвитку бджільництва, рибальства та рибництва. Так, в області наявні розробки в галузі примноження та використання ресурсів побічного лісокористування. Дослідженнями щодо плантаційного вирощування лікарських рослин виявлено:

а) в умовах гірської зони Українських Карпат (500-1200 м над рівнем моря) перспективним є вирощування таких цінних дикорослих видів лікарських рослин, як арніка гірська, пізноцвіт осінній, родіола рожева, скополія карніолійська, тирлич жовтий (у Рахівському лісокомбінаті колись функціонували заказники «Затінки», «Гересянка», в яких зростала арніка гірська, в Усть-Чорнянському – заказники «Странзул», «Задня», де на 510 га ріс плаун-баранець);

б) на Закарпатській низовині і в передгір'ї (108-250 м над рівнем моря) з успіхом можна культивувати лікарську валеріану, м'яту перцеву, нагідки лікарські, наперстянку великоквіткову, ромашку лікарську, череду трироздільну [19];

в) плантаційне вирощування лікарських рослин є економічно вигідним. Наприклад, за 3 роки плантація ехінацеї – аналогу женьшеню – при сумарних затратах 2618 грн./га приносить 108,8 тис.грн. чистого доходу [20, с.10].

Однак обсяги культивування лікарських рослин в області менше потенційних у зв'язку з відсутністю достатньої виробничої бази в області, нестачею у підприємств оборотних коштів;

5) визначення доцільності освоєння та їх доступності з урахуванням віддаленості від населених пунктів та доріг;

б) створення бази даних по області, яка містила б наступну інформацію:

а) облік щорічних експлуатаційних ресурсів та обсягів використання продуктів ПЛК;

б) потенційні та фактичні обсяги плантаційного вирощування продуктів ПЛК;

в) економічно обгрунтовані пропозиції по впровадженню у виробництво наукових розробок;

г) обгрунтування територіальної спеціалізації заготівлі та переробки продуктів ПЛК;

7) обгрунтування організаційних форм переробних підприємств, розрахунок оптимальних обсягів переробки з метою досягнення максимального соціально-економічного ефекту;

8) проведення систематичних фенологічних спостережень, на підставі яких складатимуться прогнози показники урожаю, відповідно яким розраховується потреба в тарі, транспорті і т.ін.;

9) налагодження випуску знарядь збору рослинних ресурсів, конструкція яких забезпечить максимальне збереження рослин при проведенні заготівлі, забезпечення ними бригад заготівельників;

10) сприяння підприємницьким структурам у доступі до переробного обладнання;

11) фінансування, в т.ч. за рахунок ресурсного збору, заходів реалізації ВРП ПЛК, включаючи виділення кредитів для організації виробництва продукції ПЛК.

Четвертим є *маркетинговий блок*, який передбачає:

1) впровадження у виробництво наявних розробок в галузі використання продуктів ПЛК;

2) забезпечення сучасного дизайну продукції;

3) створення ефективної системи збуту продукції.

Типовими для взаємовідносин місцевих органів владних структур з господарськими суб'єктами повинні стати договірні стосунки. Органи місцевого самоврядування повинні стимулювати розвиток ПЛК шляхом укладання угод на виконання різного роду робіт по виробництву, переробці та реалізації продукції.

Якісні зрушення в економіці необхідно закріпити новими формами соціально-економічних відносин між органами місцевого самоврядування та суб'єктами підприємницької діяльності, у структурі яких важливе місце посідає муніципальне замовлення. Воно повинно здійснюватися на засадах ринкової кон'юнктури шляхом порівняння ринкових цін і цін по укладених контрактах з урахуванням наявного виробничо-ресурсного та кадрового потенціалу. Розміщення замовлення на конкурсній основі створює умови для посилення конкуренції між підприємницькими структурами та виступає гарантією якісного його виконання. Нова форма взаємодії місцевих органів влади з виробничими об'єктами сприятиме раціональному використанню бюджетних та позабюджетних коштів, розширенню податкової бази, оптимізації фінансових потоків виробничої і соціальної сфери, розвитку інфраструктури, створенню конкурентного середовища між виробниками продукції. Таким чином, органи місцевої влади на практиці опановують ринкові методи управління, в конкретному випадку – через регулювання економічними ресурсами, – здійснюється активний вплив на ринкову кон'юнктуру.

Для підвищення ефективності використання продуктів ПЛК необхідно реалізувати ряд системних заходів адміністративно-правового, фінансового і соціально-економічного характеру з метою синхронізації структури виробництва з кількісними параметрами життєдіяльності таксономічної господарської одиниці – робочих місць, об'єктів виробничої і соціальної інфраструктури, системи розселення і т.д. По суті, мова йде про формування організаційно-економічного механізму використання ресурсів і продуктів ПЛК з обов'язковим врахуванням трьох ключових моментів. Перший – це специфіка розвитку територій, відповідно до чого налаштовується економічний інструментарій регулювання ефективності використання продуктів ПЛК, чим саме забезпечується індивідуальний підхід до розв'язання проблем, властивих для цієї території. Другий – це здійснення послідовних логічно відбудованих у просторі і часі заходів впливу на ефективність використання ВРП ПЛК. І третій – пошук ринків збуту. У сучасних умовах попит на продукти ПЛК можна збільшити за рахунок нарощення обсягів їх реалізації. Невід'ємною умовою підвищення ефективності використання ВРП ПЛК є маркетингові дослідження як складова заготівельно-маркетингової системи ПЛК.

ВИСНОВКИ

Підвищення ефективності використання ВРП ПЛК вимагає ряду організаційно-економічних заходів. Значна їх частина може бути реалізована лише за активної участі держави. У той же час ефективність державної політики регулювання сфери реалізації потенціалу побічного лісокористування значною мірою визначається заходами на регіональному та субрегіональному рівнях. Механізми макроекономічного регулювання доповнюються суто регіональними важелями впливу на ефективність використання потенціалу побічного лісокористування. Звідси виникає проблема прикладного характеру, зв'язана з необхідністю розвитку регіональних механізмів регулювання ефективності використання ресурсів та продуктів побічного лісокористування, що доповнювали б заходи макроекономічного впливу.

Компонентна структура механізму регіонального регулювання ефективності використання ВРП ПЛК включає 4 блоки: 1) нормативно-правові акти, прийняття яких відноситься до компетенції органів місцевого самоврядування; 2) блок природоохоронної діяльності; 3) інфраструктурний блок (наукового, інформаційного, техніко-технологічного, фінансово-економічного забезпечення); 4) маркетинговий блок.

Реалізація розробленого механізму забезпечить ефективніше використання наявних природних і трудових ресурсів, збільшення обсягів виробництва, зайнятості, експорту, доходів фізичних і юридичних осіб, місцевих бюджетів і, як наслідок, підвищення рівня життя населення.

Подальшого дослідження потребують питання обґрунтування ефективності організації підприємств з виробництва продукції ПЛК, оптимальних їх розмірів та організаційних форм.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко І.Я. Еколого-економічна оцінка ефективності використання і охорони лісових ресурсів: Автореф. дис... канд. ек. наук: 08.08.01 / Рада по вивченню продуктивних сил НАН України. – К., 2001. – 19с.
2. Методичні рекомендації про порядок визначення і застосування рентних платежів за використання окремих видів лісових ресурсів недревного рослинного походження на території Закарпатської області. / Дяченко Б.І., Устич І.І., Дяченко І.Б. та ін. — Ужгород: ВАТ "Патент", 1997.
3. Петров А.П. Организация комплексного использования лесных ресурсов. – М.: Лесная промышленность, 1978. – 211с.
4. Тупьця Ю.Ю. Экономические проблемы комплексного использования и охраны лесных ресурсов. – Львов: Вища школа, 1976. – 216 с.
5. Сенько Є.І., Фурдичко О.І. Економіка комплексного використання і відтворення харчових ресурсів лісу. — Львів, 1997.
6. Телишевский Д.А. Комплексное использование недревесной продукции леса. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Лесная промышленность, 1986. — 261с.
7. Булгаков Н.К., Козьяков С.Н., Фесюк А.В. Технология заготовки и переработки недревесных ресурсов леса. – М.: Лесная промышленность, 1987.
8. Рябчук В.П. Недревна продукція лісу. — Львів: Світ, 1996. — 312с.
9. Фурдичко О.І. Ефективність використання ресурсно-виробничого потенціалу лісгосподарського комплексу: Дис... д-ра екон. наук / 08.10.02. — Львів, 1995.
10. Малик Л.О. Формування і використання платежів за недревні рослинні ресурси для реалізації лісової політики: Автореф. дис... канд. ек. наук: 08.08.01 / Укр. держ. лісотехн. ун-т. – Львів, 2001. – 19с.
11. Муравйов Ю.В. Нормативи плати за спеціальне використання лісових мисливських угідь та фауни як інструмент реалізації екологічної політики: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.08.01 / Укр. держ. лісотехн. ун-т. – Львів, 2001. – 18с.
12. Лукинов І.І. Господарський механізм // Економіка Радянської України. – 1985. – №1. – С.34-38.
13. Черняк В.К. О системе экономических противоречий социализма // Вопросы экономики. – 1987. – №4. – С.63-70.
14. Пітюлич М.І., Мікловда В.П. Формування економічного механізму регулювання зайнятості в умовах становлення ринкових відносин. – Ужгород: Карпати, 1994.
15. Економічний словник-довідник: За ред. док. екон. наук, проф. С.В.Мочерного / Худож. оформ. В.М.Штогриня. – К.: Феміна, 1995. – 368с.
16. Бойко М.М., Мікловда В.П. Лісові ресурси: ефективність їх використання й відтворення. – Ужгород: Карпати, 1994.
17. Кушнір Ю.Б. Сутність і основні компоненти механізму екзогенного регулювання ефективності використання ресурсів та продуктів побічного лісокористування // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». – 2004. – №16. – С.122-128.
18. Долішній М.І. Регіональна політика в контексті формування національної економіки // Соціальні пріоритети ринку праці в умовах структурної модернізації економіки. – К., 2000. – II том.
19. Комендар В.І., Крічфалушій В.В., Шманова І.В., Андрик Е.Й., Дашко В.І. Вирощування екологічно чистих культур лікарських рослин в умовах Закарпаття // Проблеми АПК Карпат: Міжвідомчий тематичний науковий збірник. – Вип. 2. – В.Бакта, 1993. – С.107-108.
20. Дербаль Ю.М. Біологічні та агротехнічні основи вирощування ехінацеї пурпурної в умовах гірської зони Карпат: Автореф... дис. канд. сільськогосподарських наук. – Київ, 2001.